

Udskriftsdato: 24. december 2025

VEJ nr 9623 af 01/02/2023 (Gældende)

Vejledning om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur 2023

Ministerium: Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Journalnummer: 23-1163-000001

Vejledning om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur 2023

Vejledning om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur

Denne vejledning er udarbejdet af Landbrugsstyrelsen i 2023

Foto: Skyfish

© Landbrugsstyrelsen

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Landbrugsstyrelsen

Nyropsgade 30

1780 København V

Tlf. : 33 95 80 00

E-mail: mail@lbst.dk www.lbst.dk

ISBN: 978-87-7120-212-0

Indhold

1. Indledning

1.1 Vejledningens målgruppe og formål

1.2 Regelgrundlag

1.3 Forhold til anden lovgivning

1.4 Vejledningens indhold og opbygning

1.5 Nyt siden sidst

2. Arealer og personer omfattet af reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur

2.1 Arealer omfattet af reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur

2.2 Personer omfattet af reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur

3. Anvendelsen af landbrugsjorder til jordbrugsmæssige formål

3.1 Anvendelseskravet

3.2 Undtagelser for anvendelseskravet

4. Rydningspligt

4.1 Formålet med rydningspligten

- 4.2 Rydningsmetode
- 4.3 Rydningsperiode
- 4.4 Undtagelser for rydningspligten
- 4.5 Rydningspligt og tilplantning
- 4.6 Rydningspligt, § 3-beskyttet natur og Natura 2000-områder
- 5. Skovetablering
 - 5.1 Skovetablering
 - 5.2 Anmeldelse af skov
 - 5.3 Skovplantning i områder, hvor skovplantning er uønsket
 - 5.4 Klage over afgørelser om skovplantning i negativ-områder
 - 5.5 Klage over afgørelser om skovplantning i beskyttede naturområder
 - 5.6 Skovetablering og rydningspligten
 - 5.7 Fornyet anvendelse til dyrkningsmæssige formål
- 6. Halvkulturarealer eller udyrkede arealer med genopdykningsret
 - 6.1 Formålet med genopdykningsret
 - 6.2 Anmeldelse af genopdykningsret
 - 6.3 Genopdykning
 - 6.4 Klage over afgørelse om genopdykningsret
- 7. Andre former for natur fritaget for rydningspligten
 - 7.1 Bestående natur
 - 7.2 Etablering af andre former for natur
 - 7.3 Genanvendelse til dyrkningsmæssige formål
 - 7.4 Forhold til skovetablering
 - 7.5 Forhold til genopdykningsret
 - 7.6 Klager over afgørelser om etablering af andre former for natur

Kapitel 1

Indledning

1.1 Vejledningens målgruppe og formål

Vejledning om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur henvender sig til jordbrugere, offentlige myndigheder og relevante interesseorganisationer. Reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur har betydning for den enkelte jordbruger i forhold til driften af de landbrugsjorder, som han/hun ejer eller er bruger af. Reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur danner blandt andet rammerne for anvendelsen af landbrugsjorder, fordi reglerne fastslår, at de skal anvendes til jordbrugsmæssige formål. Jordbrugsmæssige formål skal her forstås som dyrknings- eller naturformål. Reglerne omfatter desuden rydningspligten, som betyder, at arealer skal holdes fri for opvækst af træer og buske, der er mere end 5 år gamle. Rydningspligten gælder for alle arealer, der ikke var med beplantning, da jordressourcebekendtgørelsen første gang trådte i kraft den 1. september 2004. Herudover har jordbrugere muligheden for at etablere natur på landbrugsjorderne.

Vejledningen har også kommunerne som målgruppe, idet bestemmelserne i jordressourcebekendtgørelsen har betydning for kommunernes administration af anden lovgivning.

Det er Landbrugsstyrelsen og kommunerne, der er administrerende myndigheder i forhold til reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur. Herudover er Landbrug & Fødevarer, samt hovedorganisationerne for Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet klageberettigede i sager vedrørende skovplantning i områder, hvor skovplantning er uønsket, og i sager vedrørende påbud udstedt for at sikre overholdelsen af bestemmelserne om rydningspligt.

1.2 Regelgrundlag

Bekendtgørelse nr. 60 af 19. januar 2023 om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur (jordressourcebekendtgørelsen) er udstedt i medfør af lov om drift af landbrugsjorder (driftsloven), jf. lovbe- kendtgørelse nr. 1041 af den 10. juli 2023 om drift af landbrugsjorder. Formålet med driftsloven er at fremme en bæredygtig udvikling af driften af landbrugsjorder ved at forene hensynet til bevaring af produktionsgrundlaget med hensynet til bevaring af natur, miljø og landskabelige værdier.

1.3 Forhold til anden lovgivning

Jordressourcebekendtgørelsen har som nævnt berøringsflader med anden lovgivning. Dette er især lov om naturbeskyttelse, lov om skove, lov om planlægning og lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (Miljømålsloven), som bl.a. regulerer Natura 2000-områderne. Bestemmelserne i jordressourcebekendtgørelsen tilsidesætter ikke anden lovgivning eller regler udstedt i medfør af anden lov.

1.4 Vejledningens indhold og opbygning

Emne	§§ i driftsloven	§§ i jordressourcebekendtgørelsen	Afsnit i vejledning
- Arealer omfattet af bekendtgørelse	§ 3		Afsnit 2
- Anvendelseskravet på landbrugsjorder	§§ 3 og 4	§§ 1 og 2	Afsnit 3
- Rydningspligten	§ 5	§§ 3 og 4	Afsnit 4
- Skovetablering	§ 5, stk. 3	§§ 5 – 7	Afsnit 5
- Genopdyrkningsret	§ 6	§ 10	Afsnit 6
- Anden natur	§ 7	§ 9	Afsnit 7
- Kontrol mv. og straffebestemmelser	§§ 13, 18 og 19	§ 10	Afsnit 8

1.5 Nyt siden sidst

Reglerne i driftsloven og den tidligere jordressourcebekendtgørelse begrænsede i et vist omfang muligheden for, at landbrugsarealer blev opgivet til naturformål, fordi der både skulle tages hensyn til natur og landbrugsdrift. Som en del af lov nr. 1590 af 28. december 2022 om administration af den fælles landbrugspolitik m.v., er der derfor foretaget visse ændringer i driftsloven for at imødekomme muligheden for at udlægge småbiotoper, jf. nedenfor, og Landbrugsstyrelsen har udstedt en ny jordressourcebekendtgørelse.

Lovændringerne og den nye bekendtgørelse muliggør etablering af småbiotoper under grundbetalingen, jf. bekendtgørelse om grundbetaling m.v. til landbrugere, i henhold til GLM 8-normen (god landbrugsmæssig og miljømæssig stand af landbrugsjord), jf. bekendtgørelse om konditionalitet, og under tilskudsordningen biodiversitet & bæredygtighed, jf. bekendtgørelse om tilskud til biodiversitet og bæredygtighed.

Dette opnås ved at hæve hektargrænsen for småbiotoper fra 0,5 ha til 1,0 ha, jf. afsnit 4.4.

Udover de ovenfor nævnte ændringer har Landbrugsstyrelsen i den nye jordressourcebekendtgørelse foretaget konsekvensrettelser ift. den tidligere bekendtgørelse, og visse bestemmelser er udgået, idet de regulerede forhold i disse bestemmelser allerede fremgår af driftsloven, eller fordi bestemmelserne ikke indeholder rettigheder eller pligter og derfor hører hjemme i en vejledning som denne.

Sidst, men ikke mindst, er 1 års-reglen vedr. § 2 i naturtypebekendtgørelsen præciseret, jf. afsnit 6.2.

Kapitel 2

Arealer og personer omfattet af reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur

2.1 Arealer omfattet af reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur

Reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur omfatter alle landbrugsjorder i landzonen noteret med landbrugspligt, samt jorder, der ikke er noteret – de såkaldte frijorder. I byzone og sommerhusområder er landbrugsjorder noteret med landbrugspligt også omfattet af reglerne.

Landbrugsjorder er ubebyggede og ubefæstede jorder, der kan anvendes til jordbrugsmæssige formål (se afsnit 3).

2.2 Personer omfattet af reglerne om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur

Den, der har ansvaret for den praktiske anvendelse eller drift af de landbrugsjorder, der er omfattet af driftsloven og jordressourcebekendtgørelsen, er forpligtet til at overholde reglerne. Som udgangspunkt gælder reglerne derfor ejeren, men ved f.eks. bortforpagtning påhviler forpligtigelserne i bekendtgørelsen forpagteren (brugeren). Den, der har ansvaret for den praktiske anvendelse af landbrugsjorden, uanset om det er ejer eller bruger, kaldes i det efterfølgende for jordbrugeren.

Kapitel 3

Anvendelsen af landbrugsjorder til jordbrugsmæssige formål

3.1 Anvendelseskravet

Landbrugsjorder skal på en forsvarlig jordbrugsmæssig måde anvendes til dyrknings- eller naturformål – også kaldet jordbrugsmæssige formål. ”Forsvarlig jordbrugsmæssig” betyder, at der skal ske en forsvarlig og flersidig anvendelse af landbrugsjorderne under hensyntagen til både jordbrugsproduktion, natur, miljø og landskabelige værdier.

Landbrugsjorder skal anvendes til mindst ét af nedenstående jordbrugsmæssige formål:

- Dyrkning af ét- eller flerårige afgrøder, herunder plantager og frugtbuske: juletræsproduktion og produktion af pyntegrønt i kort omdrift, produktion af frugt og bær, samt flerårige energiafgrøder af vedtypen (lavskov).
- Drift som halvkultur. Halvkulturarealer opstår ved en ekstensiv drift i form af fortrinsvis græsning og/eller slæt. Halvkulturarealer fremstår derfor som lysåbne. På lysåbne arealer består vegetationen overvejende af lavtvoksende plantearter. Arealer, hvor driften gennem længere tid har været ekstensiv i form af græsning og/eller slæt, er typisk beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Hvis der ikke forekommer en ekstensiv drift på halvkulturarealerne, vil arealet med tiden gro til ved opvækst af træer og buske.
- Henliggen som udyrket og lysåbent areal. På et udyrket areal er der ikke nogen form for drift. Det anses i denne sammenhæng som drift, hvis der foregår jordbehandling, såning, græsning, slæt eller anvendelse af arealet til udbringning af husdyrgødning, eller hvis arealet på lignende måde indgår i driften eller giver udbytte. Rydning af opvækst af træer og buske, herunder slåning, betragtes ikke som drift.
- Skov. Som hovedregel anses et areal efter skovloven at være skov, hvis det er bevokset med træer, som danner, eller indenfor et rimeligt tidsrum ville danne, sluttet skov af højstammede træer, og hvis arealet er større end 0,5 ha og mere end 20 m bredt. Ifølge jordressourcebekendtgørelsen behøver skov ikke at være etableret med henblik på skovbrug. Skov vurderes efter jordressourcebekendtgørelsen således ikke alene ud fra skovlovens skovbegreb. Naturskov, vildtremiser, juletræsproduktion og produktion af pyntegrønt, der ikke er i kort omdrift, betragtes også som skov. I områder, hvor skovplantning ifølge en kommuneplan er uønsket, betragtes flerårige energiafgrøder, der høstes med længere mellemrum end 5 år, ligeledes som skov. En bevoksning større end 0,5 ha, som på grund af de topografiske forhold ikke udvikles til skov, betragtes som anden natur, hvis denne er anmeldt og godkendt af kommunen (se afsnit 7). Derudover anses registrerede småbiotoper i henhold til EU-lovgivningen heller ikke som skov (se afsnit 4.4.).
- Kulturtekniske foranstaltninger som læhegn, grøfter, markveje og lignende. Læhegn er en sammenhængende beplantning af træer og buske med indtil 7 planterækker og en bredde, der ikke overstiger 10 meter. Læhegn nedsætter vindhastigheden over arealer, der anvendes eller ønskes anvendt til landbrug, frilandsgartneri, frugtplantage, planteskole og lignende. Levende hegn med det formål at fremme natur og landskabelige værdier hører også under denne kategori.
- Småbiotoper og småbeplantninger, der ikke er større end 1,0 ha. Småbiotoper adskiller sig fra de omkringliggende landbrugsjorder og fungerer som levested for planter og dyr. Eksempler på småbiotoper

er arealer med buske, træer, levende hegn, sten- og jorddiger, vandhuller, skrænter, tidligere mergelgrave mv.

Jordbrugere kan i et begrænset omfang udnytte forekomster i jorden til eget forbrug. Sådanne forekomster i jorden er typisk grus, sand, ler, eller mergel til anvendelse på jordbrugerens egen bedrift.

3.2 Undtagelser for anvendelseskravet

Anvendelseskravet gælder ikke på alle landbrugsjorder omfattet af reglerne. Undtagelserne fra anvendelseskravet er bestemt af bl.a. landzone- og planlægningsbestemmelserne i planloven og af skovlovens regler om fredskovspligt.

Anvendelseskravet gælder derfor ikke på:

- Arealer, der ifølge en lokalplan eller en landzonetilladelse anvendes til ikke-jordbrugsmæssige formål, såsom arealer afsat til boligbyggeri og tekniske anlæg.
- Arealer med andre lovlige ikke-jordbrugsmæssige formål, såsom kirkegårde, skydebaner, arealer i tilknytning til lufthavne, forsvarets øvelsesterræner, golfbaner og lignende.
- Fredskovspligtige arealer, herunder eksisterende samt nyetablerede lysåbne halvkulturarealer eller lysåbne udyrkede arealer med fredsskovpligt.
- Haver, der inklusiv bebyggelse er under 2 ha, samt haver eller parker, der pr. 1. september 2004 inklusiv bebyggelse havde et areal på 2 ha og derover.

Bestemmelserne om rydningspligt (se afsnit 4) og genopdykningsret (se afsnit 6) gælder ikke på landbrugsjorder, der ikke er omfattet af anvendelseskravet. Dette betyder, at der f.eks. ikke er rydningspligt eller mulighed for at anmelde et areal med genopdykningsret på lysåbne arealer med fredskovspligt.

Haver eller parker er tydeligt adskilt fra omkringliggende arealer oftest med en hæk, hegn, diger eller lignende linjeformede skel såsom en bæk eller kanal. Hvis en jordbruger ønsker at etablere en have på mere end 2 ha, kan Landbrugsstyrelsen efter ansøgning tillade, at haven fritages for anvendelseskravet, uanset om haven er større end 2 ha. Nyetablering af haver i landzonen kræver en landzonetilladelse hos kommunen, idet der er tale om en ændring af permanent karakter af arealanvendelsen. Kommunerne administrerer planlovens landzonebestemmelser, hvorfor eventuelle spørgsmål herom skal rettes til kommunen.

Reglerne om etablering af skov og andre former for natur gælder på alle landbrugsjorder omfattet af driftsloven og jordressourcebekendtgørelsen, uanset om landbrugsjorden er fritaget for anvendelseskravet.

Kapitel 4

Rydningspligt

4.1 Formålet med rydningspligten

Rydningspligten betyder, at ejere eller brugere af landbrugsjorder, der er omfattet af anvendelseskravet, skal vedligeholde disse, så opvækst af træer og buske ikke er mere end 5 år gammel. Dermed er rydningspligten medvirkende til, at de arealer, der var lysåbne ved den første jordressourcebekendtgørelses ikrafttræden i september 2004, forbliver lysåbne.

Formålet med rydningspligten er at sikre, at landbrugsjorder holdes fri for opvækst af træer og buske. Dette er dels af hensyn til de lysåbne halvkulturarealer og dels af hensyn til, at udyrkede landbrugsjorder uden større besvær kan tages i drift. På halvkulturarealer, der typisk er beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven, vil rydningspligten bidrage til at sikre en minimumsindsats for at bevare arealet lysåbent.

Rydningspligten er tænkt som en basal og enkel landskabelig plejeforpligtigelse. Rydningen skal kunne udføres med almindeligt tilgængelige landbrugsmaskiner til fjernelse af træer og buske. Derfor er der også visse undtagelser for rydningspligten, når rydningspligten vil være uforholdsmæssig byrdefuld for den enkelte jordbruger – se uddybning i afsnit 4.4.

4.2 Rydningsmetode

Landbrugsjorder, der er omfattet af anvendelseskravet, skal vedligeholdes ved f.eks. slåning, slæt eller afgræsning. Vedligeholdelsen af landbrugsjorderne kan ske efter behov, men skal ske sådan, at opvækst af træer og buske ikke bliver mere end 5 år gammel.

Hvis der ikke foretages slæt eller slåning, eller marken ikke afgræsses igennem en længere periode, vil marken gro til med træer og buske. Dermed vil følgende arter typisk indvandre: pil, birk, el, ask, asp, ahorn, hyld, fyr, tjørn, slåen, glansbladet hæg, rynket rose og gyvel. Hastigheden og omfanget af tilgroningen afhænger dog af jordbundstype, terræn, hydrologi og klima samt afstand til frøkilden. Ved tilgroning med de nævnte vedplanter vil en maskinel rydning typisk være nødvendig. Hyppige rydninger hvert andet eller tredje år er umiddelbart mindre ressourcekrævende end mere omfattende engangsrydninger hvert femte år. Desuden vil hyppige rydninger begunstige græs- og urteopvækst, som er medvirkende til at hindre opvækst af vedplanter.

Hvis Landbrugsstyrelsen meddeler et påbud med krav om rydning, skal rydningen kunne udføres med almindeligt tilgængelige landbrugsmaskiner til fjernelse af træer og buske, om nødvendigt tilgængelige hos en maskinstation eller et entreprenørfirma. På bedrifter, hvor der dyrkes juletræer og pyntegrønt, forudsættes det, at egentlige skovbrugsmaskiner er almindeligt tilgængelige. Landbrugsstyrelsen kan ikke påbyde, at en rydning skal foretages med håndbårne redskaber.

Rydningspligten indebærer ikke et krav om fjernelse af det ryddede vedmateriale.

4.3 Rydningsperiode

Det er kun visse perioder af året, hvor det er muligt at vedligeholde landbrugsjorderne med henblik på at opfylde rydningspligten. Dette skyldes hensynet til dyre- og plantelivet, og derfor er det kun muligt:

- at slå eller rydde i perioden 1. november til 31. marts
- at foretage høslæt i perioden 1. juli til 30. april.

På hedearealer beskyttet efter naturbeskyttelsesloven må der kun slås eller ryddes i perioden 1. august til 30. april, mens høslæt kun må finde sted i perioden 1. juli til 30. april.

Ekstensiv rydning med håndbårne redskaber kan foretages hele året rundt på alle typer arealer.

På arealer, der er omfattet af anden lovgivning, tilsagn om tilskud i medfør af anden lovgivning, aftale i medfør af anden lovgivning, servitut eller krav, der er pålagt i medfør af anden lovgivning må der kun slås i de perioder, som er anført i den pågældende lovgivning m.v. De generelle rydningsperioder fastsat med henblik på at efterkomme rydningspligten gælder derfor ikke for disse arealer.

4.4 Undtagelser for rydningspligten

Bestående natur ved reglernes første ikrafttræden 1. september 2004 er undtaget rydningspligten. Dvs., at træer og buske o.l., der er etableret før reglernes ikrafttræden, er fritaget rydningspligten. Desuden gælder rydningsforpligtigelsen ikke hedevegetation af dværgbuske.

Nedenstående arealer er undtaget rydningspligten:

- Arealer med flerårige afgrøder, herunder plantager, frugtbuske og flerårige energiafgrøder af vedtypen.
- Arealer med skov. For at skov er undtaget rydningspligten, skal skovarealet være anmeldt til kommunen som skov (se afsnit 5). Hvis skovarealet ikke er godkendt hos kommunen efter bestemmelserne i jordres-sourcebekendtgørelsen, gælder rydningspligten på arealet.
- Arealer med læhegn og lignende, som er en kulturteknisk foranstaltning eller plantet med det formål at fremme natur- eller landskabelige værdier.
- Arealer med småbiotoper, jf. definitionen i afsnit 3, der består af træer og buske, samt småbeplantninger, begge arealtyper til og med 1,0 ha.
- Arealer med småbiotoper, jf. definitionen i afsnit 3, der består af træer og buske, samt småbeplantninger, begge arealtyper over 1,0 ha, hvis etableringen sker i henhold til et meddelt tilsagn, der fastsætter en arealstørrelse på over 1,0 ha. Arealer med solitære træer og buske. Hvorvidt der er tale om solitære træer og buske, bestemmes ud fra en skønsmæssig vurdering af arealet som helhed. Vurderingen baseres på arealets øvrige beplantning, afstanden mellem de enkeltstående træer og buske samt arealets størrelse. Som tommelfingerregel er der tale om solitære træer og buske, hvis der ikke er mere end 100 træer og/eller buske pr. ha. Der er tale om en klynge af træer, hvis der står mere end 3 træer og/eller buske pr. 100 kvadratmeter. Klynger af træer kan ikke betragtes som solitære træer og buske.

- Klitfredede arealer. Klitfredede arealer ifølge naturbeskyttelsesloven er undtaget rydningspligten. Dermed fjernes der ikke planter, der tjener til dæmpning af sandflugt.
- Særligt våde arealer. Da det ikke er muligt at foretage rydning med maskiner på særligt våde arealer, er disse arealer undtaget rydningspligten. Moser og lignende er derfor typisk undtaget rydningspligten. En eller flere frost- eller tørkeperioder i løbet af 5-årsperioden vil dog ofte gøre det muligt at rydde opvækst af træer og buske med maskiner uden risiko for fastkørsel.
- Særligt stejle arealer. Da det ikke er muligt at foretage rydning med maskiner på særligt stejle arealer, er disse arealer undtaget rydningspligten. Med moderne maskiner er det dog ofte muligt at køre på selv stejle arealer, hvis der køres vinkelret på det skrående areal. Det er derfor Landbrugsstyrelsens vurdering, at skråninger med op til 12 graders hældning kan ryddes med maskiner. Kystskrænter og særligt stejle ådalssider er typisk undtaget rydningspligten.
- Vanskeligt tilgængelige arealer. Da det ikke er muligt at foretage rydning med maskiner på vanskeligt tilgængelige arealer, er disse arealer undtaget rydningspligten. Den jordbundsmæssige tilstand på arealet skal f.eks. være af en sådan beskaffenhed, at det ikke er muligt at rydde med maskiner. Øer og holme, hvor det ikke er muligt at komme til med maskiner, er undtaget rydningspligten.

Et areal må ikke være domineret af småbiotoper, småbeplantninger eller solitære træer og buske, så beplantningen tilsammen gør, at arealet ikke længere fremstår lysåbent. Småbiotoper er fritliggende og adskiller sig fra de omkringliggende landbrugsjorder. Der er en flydende overgang fra én småbiotop over flere tætliggende småbiotoper til skov eller andre former for natur, der ikke er lysåbne. Et areal under tilgroning kan ikke undtages rydningspligten ved at betragte arealet som en mosaik af småbiotoper og solitære træer og buske. Småbiotoper, der er etableret efter tilskudsordningen bæredygtighed & biodiversitet, jf. bekendtgørelse om tilskud til biodiversitet og bæredygtighed, GLM 8, jf. bekendtgørelse om konditionalitet og bekendtgørelse om grundbetaling m.v. landbrugere i overensstemmelse med EU-reglerne, skal være registreret i Fødevareministeriets Internet Markkort.

Rydningspligten omfatter desuden ikke fredede arealer i henhold til naturbeskyttelsesloven, hvis rydningspligten er i uoverensstemmelse med fredningsbestemmelserne. Eksempler på fredninger, hvor rydningspligten ikke er forenelig med fredningsbestemmelserne, er, hvor fredningen skal sikre karakteristiske enebærkrat, egepur eller en særlig urteflora, som ikke tåler maskinel pleje med almindelige landbrugsmaskiner.

Hvis et areal er omfattet af anden lovgivning, tilsagn om tilskud i medfør af anden lovgivning, aftale i medfør af anden lovgivning, servitut eller krav, der er pålagt i medfør af anden lovgivning og rydningspligten er i uoverensstemmelse med vedligeholdelseskravene i tilsagnet, er arealet undtaget rydningspligten.

Ud over de ovenfor nævnte undtagelser er det muligt, at der for enkelte jordbrugere kan opstå situationer, hvor rydningspligten er særlig vanskelig at opfylde. I sådanne tilfælde er det for jordbrugeren muligt at søge om fritagelse for rydningspligten, hvorefter Landbrugsstyrelsen træffer afgørelse om en eventuel særlig undtagelse fra rydningspligten. Ansøgning om fritagelse fra rydningspligten skal sendes til Landbrugsstyrelsen.

4.5 Rydningspligt og tilplantning

Rydningspligten gælder ikke kun på arealer med naturlig opvækst af træer og buske. Rydningspligten gælder også på landbrugsjorder, hvor der er foretaget tilplantning, der ikke er godkendt på grund af en manglende anmeldelse eller ansøgning herom hos kommunen (se afsnit 5 og 7).

4.6 Rydningspligt, § 3-beskyttet natur og Natura 2000-områder

Ifølge § 3 i naturbeskyttelsesloven må der ikke foretages tilstandsændringer på beskyttede naturtyper. Disse beskyttede naturtyper er bl.a. halvkulturarealer som heder, strandenge, ferske enge og overdrev. I forhold til rydningspligten kan naturbeskyttelseslovens § 3 have betydning for mulighederne for at rydde arealet for træer og buske, idet en rydning på nogle beskyttede naturtyper i sig selv kan medføre en tilstandsændring. I de fleste tilfælde vil rydning af træer og buske dog have en positiv indvirkning på halvkulturarealer.

Når Landbrugsstyrelsen meddeler et påbud om overholdelse af rydningspligten, kan der kun stilles krav om maskinel rydning. Der kan ikke stilles krav om særlige rydningsmetoder eller krav om bjergning af det ryddede vedmateriale. Derfor vil nogle § 3-beskyttede naturtyper kunne påvirkes negativt i forbindelse med overholdelse af rydningspligten. Dette gælder eksempelvis på naturtyper, hvor en maskinel rydning vil påvirke naturtypens overfladestruktur (jordbundsstruktur) og hydrologiforhold negativt.

En rydning, der ændrer naturtypens tilstand, vil kræve en dispensation hos kommunen. Hvis rydningen foretages på arealer, der er beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven, og arealet derudover ligger i et Natura 2000-område, gælder en særlig restriktiv dispensionspraksis. Kan der ikke fås dispensation til at opfylde rydningsforpligtigelsen, vil Landbrugsstyrelsen ikke meddele påbud om rydning med det formål at overholde rydningspligten.

Miljøstyrelsen og kommunen er de myndigheder, der administrerer naturbeskyttelsesloven og miljømålsloven. Landbrugsstyrelsen retter henvendelse til kommunen i sager om rydning på § 3-beskyttede naturarealer. Hvor der ikke er oprettet en sag i Landbrugsstyrelsen, er det jordbrugers ansvar at overholde naturbeskyttelsesloven. Derfor bør kommunen kontaktes i tvivlstilfælde.

På naturbeskyttede hedearealer gælder rydningspligten ikke hedevegetation af dværgbuske som f.eks. lyng, blåbær, tyttebær og revling. Derimod er opvækst af andre vedplanter som f.eks. birk, bævreasp, gyvel, ene, eg og forskellige arter nåletræer omfattet af rydningspligten på naturbeskyttede heder.

Kapitel 5

Skovetablering

5.1 Skovetablering

Skovetablering kan foretages ved tilplantning, såning og selvsåning. Ved selvsåning forstås naturlig tilgroning, hvor træer og buske indvandrer på et areal og med tiden danner skov.

Efter skovlovens bestemmelser anses et areal som hovedregel for at være skov, hvis det er bevokset med træer, som danner eller indenfor et rimeligt tidsrum vil danne sluttet skov af højstammede træer, og hvis skovarealet som hovedregel er større end 0,5 ha og mere end 20 m bredt. Vurderingen baseres på et skøn over bevoksningsgrad og bevoksningstype. Ifølge jordressourcebekendtgørelsen behøver skov ikke at være etableret alene med henblik på skovbrug. Naturskov og vildtremiser større end 0,5 ha betragtes også som skov, uanset om bevoksningen er 20 m bred. Småbiotoper, der er registreret i Fødevareministeriets Internet Markkort i, betragtes ikke som skov. Andre former for natur, som efter ansøgning er godkendt af kommunen, betragtes heller ikke som skov.

Dyrkning af pyntegrønt og juletræer i kort omdrift og dyrkning af flerårige energiafgrøder af vedtypen anses ikke som skovplantning men som flerårige landbrugsafgrøder. Ved juletræer i kort omdrift forstås en produktion, hvor træerne fældes senest det 10. kalenderår efter udplantning af træerne på arealet eller senest det 14. år efter udsåning. Ved pyntegrønt i kort omdrift forstås en produktion, hvor træerne giver indtægt fra pyntegrønt. Begrebet kort omdrift er dels udtryk for, at træerne fældes, før de er hugstmodne, og dels for perioden med rentable indtægtsmuligheder. Fakturaer kan dokumentere, om der er omsætning på arealer med produktion af pyntegrønt og juletræer.

5.2 Anmeldelse af skov

Forud for enhver skovetablering skal der sendes en anmeldelse om skovetableringen til kommunen. Det er vigtigt, at kommunen med indsendelsen af anmeldelsen får mulighed for at vurdere den påtænkte skovetablerings overensstemmelse med kommuneplanens retningslinjer om skovetablering samt i henhold til anden lovgivning som f.eks. naturbeskyttelsesloven. En af kommunen godkendt anmeldelse om etablering af skov fritager arealet fra rydningspligten.

Derfor skal anmeldelsen indeholde oplysninger om den påtænkte skovs beliggenhed og udstrækning. Anmeldelsesblanketten fås enten ved henvendelse hos kommunen eller på Landbrugsstyrelsens hjemmeside.

Hvis kommunen ikke inden 4 uger efter anmeldelsen har fremsendt en begrundet afvisning, kan skovetableringen påbegyndes. Er en anmeldelse ikke udnyttet inden 5 år, bortfalder retten til skovetablering.

5.3 Skovplantning i områder, hvor skovplantning er uønsket

I områder, hvor skovplantning er uønsket ifølge en endeligt vedtaget og offentliggjort kommuneplan, må der ikke foretages skovplantning. Disse områder kaldes herefter negativ-områder. Der er ikke forbud mod etablering af skov ved selvsåning i negativ-områder. Overholdes rydningspligten, vil skovetablering ved selvsåning dog ikke kunne forekomme, idet kun småbeplantninger og småbiotoper til og med 1,0 ha er undtaget bestemmelserne om rydningspligt samt arealer over 0,5 ha, der efter godkendelse fra kommunen har ændret arealanvendelse til andre former for natur. Skovetablering ved selvsåning i negativ-områder kan kun ske ved anmeldelse til kommunen, som herefter vurderer, om der må etableres skov.

Forbuddet i negativ-områderne omfatter også dyrkning af energiafgrøder af vedtypen, der høstes med længere mellemrum end hvert femte år. Dette betyder i praksis, at der i negativ-områder skal ansøges om tilladelse hos kommunen til dyrkning med henblik på produktion af energiafgrøder af vedtypen, når høsthorisonten er længere end 5 år. Der skal derfor som regel søges om tilladelse til dyrkning af poppel og el i negativ-områder. Produktion af pil har med de nyere pilekloner derimod en kortere høsthorisont end

5 år. Derfor er det kun ved udsigt til ringe udbytte eller ugunstige markedsvilkår, at der ved produktion af pil skal ansøges om tilladelse i negativ-områder. Ansøgning om tilladelse i negativ-områder

Kommunen kan i særlige tilfælde i negativ-områder give tilladelse til skovplantning eller til dyrkning af energiafgrøder, der høstes med længere mellemrum end hvert femte år. En tilladelse kræver, at der forud for tilplantningen indgives en ansøgning herom til kommunen. Mht. til dyrkning af energiafgrøder af vedtypen kan ansøgningen vente med at blive indsendt til kommunen, indtil det ligger fast, at energiafgrøden ikke vil blive høstet inden beplantningen er 5 år gammel. Ansøgningsblanketten fås hos kommunen eller Landbrugsstyrelsen, herunder på Landbrugsstyrelsens hjemmeside.

Ansøgningen til kommunen skal indeholde oplysninger om beliggenheden og udstrækningen af den påtænkte tilplantning. Desuden skal ansøgningen indeholde en begrundelse for ønsket om at etablere den påtænkte tilplantning. Kommunen har dermed et grundlag for at vurdere, om der skal gives tilladelse til tilplantning eller om hensynet, der ligger til grund for forbuddet, skal varetages.

I Vejledning om Skovloven står det nærmere beskrevet, hvornår det vil forekomme rimeligt at overveje at gøre et areal fredskovspligtigt, selv om det ligger i et negativ-område.

Læs mere herom i Vejledning om Skovloven.

Der er ikke hjemmel i driftsloven til, at kommunen kan stille vilkår ved tilladelse til skovplantning i negativ-områder. F.eks. kan kommunen ikke stille vilkår om, at beplantningen fjernes efter et givet tidsrum. Dette gør sig også gældende ved etablering af energiafgrøder af vedtypen, der høstes med længere mellemrum end hvert femte år. Hvor anden lovgivning end driftsloven er berørt af en eventuel tilladelse, kan vilkår efter anden lovgivning komme på tale.

5.4 Klage over afgørelser om skovplantning i negativ-områder

Landbrugsstyrelsen er klageinstans for kommunale afgørelser vedrørende ansøgninger om tilladelse til skovplantning i negativ-områder. Ansøgeren kan derfor påklage en kommunal afgørelse til Landbrugsstyrelsen. Efter de almindelige forvaltningsretlige principper kan personer, der er direkte berørt af en afgørelse, også påklage en afgørelse. Herudover kan Landbrug & Fødevarer samt hovedorganisationerne for Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet påklage afgørelser. Udover ansøgeren skal kommunen derfor også sende sine afgørelser til de klageberettigede organisationer.

En klage skal være indgivet til kommunen inden 4 uger fra afgørelsen er meddelt ansøgeren eller de klageberettigede organisationer. Kommunen videresender klagen med bemærkninger til Landbrugsstyrelsen.

5.5 Klage over afgørelser om skovplantning i beskyttede naturområder

Kommunen kan også afvise skovplantning, hvis arealet er beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven, eller hvis skovplantningen er i strid med hensyn i en Natura 2000-plan, jf. § 19 b i naturbeskyttelsesloven. Hvis en klageberettiget part ønsker at klage over spørgsmål vedrørende beskyttede naturområder efter naturbeskyttelsesloven, skal klagen sendes til kommunen, som videresender klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen er 4 uger fra afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

5.6 Skovetablering og rydningspligten

Skovplantninger, der er etableret efter september 2004, og som ikke er godkendt af kommunen, er underlagt rydningspligten. Landbrugsstyrelsen kan derfor give påbud om rydning af etableret skov, der ikke er godkendt hos kommunen, idet en sådan beplantning ikke vil være lovliggjort efter bestemmelserne i jordressourcebekendtgørelsen. Når der er tale om tilplantning med henblik på etablering af skov, vil Landbrugsstyrelsen ikke vente 5 år med at meddele et eventuelt påbud om rydning. Dette er bl.a. af hensyn til rydningsomkostningerne.

5.7 Fornyet anvendelse til dyrkningsmæssige formål

Arealer, hvor der er etableret skov, kan til enhver tid på ny anvendes til dyrkningsmæssige formål. Dog må dette ikke ske, hvis det er i strid med anden lovgivning.

Hvorvidt ændringen af arealanvendelse er i strid med anden lovgivning, kan afklares ved at kontakte kommunen, og det er således jordbrugerens eget ansvar ikke at overtræde anden lov og regler.

Kapitel 6

Halvkulturarealer eller udyrkede arealer med genopdykningsret

6.1 Formålet med genopdykningsret

Genopdykningsret er en anmeldeordning for arealer, der skal ligge udyrket hen eller drives ekstensivt som halvkultur. En godkendt anmeldelse giver mulighed for at genopdyrke arealet uden tidsmæssig begrænsning, uanset om arealet i den mellemliggende periode måtte have opnået en naturtilstand, der ellers ville betyde beskyttelse efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Ved genopdykning forstås foruden pløjning også anden form for jordbehandling som f.eks. anlæggelse af vildtstriber eller etablering af blomsterbrak.

Et ekstensivt drevet areal eller et udyrket areal kan efter en årrække opnå en naturtilstand, der medfører beskyttelse efter

§ 3 i naturbeskyttelsesloven. Det betyder i givet fald, at tilstanden på arealet ikke må ændres, hvorfor genopdykning heller ikke er mulig. Hidtil har denne beskyttelse typisk været undgået ved jævnlig jordbehandling for at forhindre dannelsen af en sådan § 3-naturtilstand. Med retten til genopdykning gøres det attraktivt at undlade jordbearbejdning på arealet, til gavn for naturen. Arealer med genopdykningsret må kun drives som halvkultur ved græsning eller slæt eller være udyrkede.

Efter anmeldelse af et areal som halvkultur eller udyrket areal vil der kunne veksles mellem disse anvendelser, uden at det får indflydelse på retten til genopdykning.

Arealet med genopdykningsret er stadig omfattet af rydningspligten, så arealet ikke vokser til med træer og buske. Det er endvidere også muligt at fjerne uønsket plantevækst (som f.eks. bjørneklo eller anden vanskelig ukrudt) uden, at det anses for genopdykning.

6.2 Anmeldelse af genopdykningsret

For at opnå genopdykningsret på et areal skal der på forhånd sendes en anmeldelse herom til kommunen. Der kan ikke gives ret til genopdykning på arealer, der allerede på anmeldelsestidspunktet er beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven.

Alle typer af landbrugsjorder kan anmeldes og behøver ikke på anmeldelsestidspunktet at henligge udyrket eller drives ekstensivt. Anmeldelsen tilkendegiver intentionen om en fremtidig driftsform.

En anmeldelse til kommunen om genopdykningsret anses som en anmodning om at få oplyst arealets status efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Derfor skal anmeldelsen indeholde oplysninger om det pågældende areals beliggenhed og udstrækning. Anmeldelsesblanketten fås hos kommunen eller Landbrugsstyrelsen, herunder på styrelsen hjemmeside.

Hvis kommunen ikke inden 4 uger efter modtagelse af anmeldelsen har fremsendt en begrundet afvisning, betragtes anmeldelsen som godkendt. Da anmeldelsen er en anmodning om at få arealets § 3-status oplyst, skal anmeldelsen behandles i overensstemmelse med forsørgelsesordningen i § 10, stk. 3, i bekendtgørelse om beskyttede naturtyper (naturtypebekendtgørelsen). Det vil sige, at 4-ugersfristen ikke gælder for arealer, der klart falder ind under § 3 naturbeskyttelsesloven. Hvis kommunen inden udløbet af 4-ugersfristen har anmodet anmelder om yderligere oplysninger, regnes 4-ugersfristen først fra kommunens modtagelse af de ønskede oplysninger. Kommunen kan derefter afvise anmeldelsen, hvis det viser sig, at det anmeldte areal eller dele heraf allerede var beskyttet efter naturbeskyttelsesloven på anmeldelsestidspunktet.

Naturtyper, der generelt ville være beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven, men som er dannet som følge af en aftale med en offentlig myndighed, der gælder i en nærmere angiven periode, fordi der er gennemført en særlig driftsform, herunder udtagning og/eller ekstensiv forvaltning med naturpleje af dette, er efter naturtypebekendtgørelsens § 2 undtaget bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1-3 (medmindre andet er aftalt). Den nærmere angivne periode i aftalen skal omfatte mindst ét år, hvor lodsejer ikke har haft mulighed for at bringe arealet ind i driften. Undtagelsen gælder indtil ét år efter aftaleperioden udløb. 1-årsreglen efter naturtypebekendtgørelsen betyder, at man indtil ét år efter aftalens udløb har mulighed for at inddrage arealerne i dyrkning igen, uanset at arealerne på grund af udtagning er kommet til at opfylde kriterierne for § 3-beskyttelse efter naturbeskyttelsesloven.

6.3 Genopdykning

Inden et areal med ret til genopdykning genopdyrkes, skal kommunen underrettes, så kommunen kan sikre, at arealet er korrekt registreret i forhold til jordressourcebekendtgørelsens anvendelseskrav.

Kommunen skal underrettes om, hvorvidt det anmeldte areal i sin helhed genopdyrkes, eller om det kun er en del af det anmeldte areal, der genopdyrkes. Dette er særligt vigtigt for at bevare genopdykningsretten på den del af arealet, der ikke skal genopdyrkes. Konsekvensen af manglende underretning af hvilke dele af arealet, der skal genopdyrkes, vil være, at kommunen ved deres vurdering i de enkelte tilfælde kan registrere hele arealet som genopdyrket, hvilket betyder, at genopdykningsretten for hele arealet bortfalder.

Hvis arealet er underlagt en Natura 2000-plan, er der en særlig pligt til at anmelde aktiviteter, der fremgår af naturbeskyttelseslovens bilag 2, jf. § 19 b i naturbeskyttelsesloven. Sådanne aktiviteter kan f.eks. være driftsændringer som ophør med græsning eller høslæt. Anmeldelsen af bilag 2-aktiviteter skal ske til kommunen.

Hvis det genopdyrkede areal på et senere tidspunkt igen ønskes henlagt med ret til genopdyrkning, skal det ske efter samme kriterier som ved den første anmeldelse. Det betyder, at kommunalbestyrelsen igen skal tage stilling til, om arealet på det pågældende tidspunkt opfylder kriterierne for en § 3-beskyttelse, eller om det kan anmeldes med genopdyrkningsret. Opfylder arealet kriterierne for en § 3-beskyttelse efter naturbeskyttelsesloven, vil anmelder få afslag på anmeldelsen af genopdyrkningsret.

I forhold til samspillet mellem genopdyrkningsret og bekendtgørelse om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt (artsfredningsbekendtgørelsen), kan der ske det, at der på et areal anmeldt med genopdyrkningsret forekommer fredede arter, nævnt i bilagene til artsfredningsbekendtgørelsen, eller som er beskyttet af EU's habitatdirektiv, de såkaldte bilag IV-arter. Arterne kan være indvandret på arealet, f.eks. padder (bilag IV-art) eller etableret, f.eks. orkidéer. En genopdyrkning af et areal, hvorpå der forekommer fredede arter, vil på trods af genopdyrkningsretten kun kunne ske under hensyntagen til de fredede arter, idet disse ikke forsætligt må beskadiges eller fjernes fra deres levested. Etablering af f.eks. orkidéer kræver meget særlige levevilkår, hvorfor det ikke vil være almindeligt, at disse etableres på et areal med genopdyrkningsret. Man kan forvente, at etablering/indvandring af fredede arter i de fleste tilfælde vil ske på mindre afgrænsede områder af et anmeldt areal, og ofte i udkanten af arealet i tilknytning til andre områder, hvorpå der allerede forefindes fredede arter. Jordbrugere vil derfor i de fleste tilfælde kunne opdyrke det anmeldte areal igen under hensyntagen til det område, hvorpå der måtte have indfundet sig fredede arter. Læs evt. mere om de beskyttede arter på Miljøstyrelsens hjemmeside.

6.4 Klage over afgørelse om genopdyrkningsret

Klager over afgørelser vedrørende genopdyrkningsret eller § 3 i naturbeskyttelsesloven eller vedrørende en Natura 2000-plan, jf. § 19 b i naturbeskyttelsesloven, skal sendes til kommunen. Kommunen videregiver klagen med sine bemærkninger til den relevante myndighed. Klagefristen er 4 uger fra den dag, hvor afgørelsen er meddelt jordbrugeren.

Kapitel 7

Andre former for natur fritaget for rydningspligten

Begrebet andre former for natur dækker over anden natur end skov og lysåbne halvkulturarealer, f.eks. arealer med buske, krat, træer eller kombinationer heraf.

7.1 Bestående natur

Arealer med natur, der var etableret ved driftslovens ikrafttræden 1. september 2004, som ikke kan anvendes til dyrkningsmæssige formål, kan fortsat opretholdes uden at være underlagt rydningspligten. Bliver et sådan areal ryddet, vil rydningspligten dog efterfølgende være gældende på arealet.

7.2 Etablering af andre former for natur

Det er ifølge bestemmelserne i jordressourcebekendtgørelsen muligt at ændre arealanvendelsen fra dyrkningsmæssige formål til andre former for natur (naturformål).

Når beplantningsarealet er over 0,5 ha, skal arealet inden tilplantning anmeldes til kommunen. Anmeldelsen skal indeholde oplysninger om beliggenhed og udstrækning af det berørte areal. Kommunen bruger anmeldelsen til at vurdere, om beplantningen er i strid med anden lovgivning. Anden lovgivning er i denne sammenhæng særligt naturbeskyttelsesloven. Desuden vurderer kommunen anmeldelsen i forhold til vedtagne og offentliggjorte planer i henhold til anden lovgivning.

Rydningspligten bortfalder på arealet ved en af kommunen godkendt anmeldelse om etablering af andre former for natur.

7.3 Genanvendelse til dyrkningsmæssige formål

Arealer, hvor der er etableret andre former for natur, kan til enhver tid på ny anvendes til dyrkningsmæssige formål. Dog må dette ikke ske, hvis det er i strid med anden lovgivning.

Hvorvidt ændringen af arealanvendelse er i strid med anden lovgivning, kan afklares ved at kontakte kommunen, og det er således jordbrugerens eget ansvar ikke at overtræde anden lov og regler.

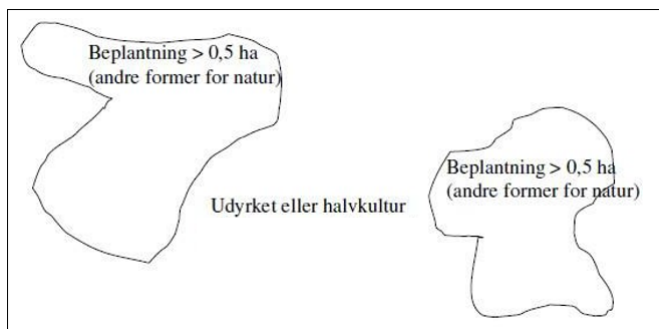
7.4 Forhold til skovetablering

Idet et areal anses som skov, hvis det er bevokset med træer, som danner eller indenfor et rimeligt tidsrum vil danne sluttet skov af højstammede træer, kan kommunen afvise en anmeldelse om etablering af andre former for natur, hvis kommunen vurderer, at udfaldet af tilplantningen vil blive skov. Denne vurdering sker bl.a. ud fra valget af skovtræsarter og beplantningstætheden af disse skovtræsarter.

7.5 Forhold til genopdykningsret

Der kan ikke anmeldes andre former for natur på et areal, hvor der også er anmeldt og opnået genopdykningsret. Dette skyldes, at arealer med andre former for natur er fritaget rydningspligten, mens arealer med genopdykningsret er underlagt rydningspligten.

Dog kan de to anmeldelsesordninger kombineres således, at arealer med beplantning på over 0,5 ha er anmeldt som andre former for natur, og de omkringliggende arealer er anmeldt med genopdykningsret. Dermed kan et større areal bestå af sammenhængende områder, hvor der er genopdykningsret, og øer af beplantninger på over 0,5 ha anmeldt som andre former for natur (se figur).

7.6 Klager over afgørelser om etablering af andre former for natur

Klager over kommunale afgørelser om etablering af andre former for natur, som ikke vedrører naturbeskyttelsesloven, skal sendes til kommunen. Kommunen videresender klagen med bemærkninger til Landbrugsstyrelsen. Klagefristen er 4 uger fra den dag, hvor afgørelsen er meddelt jordbrugeren.

Klager, der vedrører § 3 i naturbeskyttelsesloven eller en Natura 2000-plan, jf. § 19 b i naturbeskyttelsesloven, skal sendes til kommunen. Kommunen videresender klagen med bemærkninger til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, den 1. februar 2023

TRINE HAAG KREISER

/ Moritz Frey